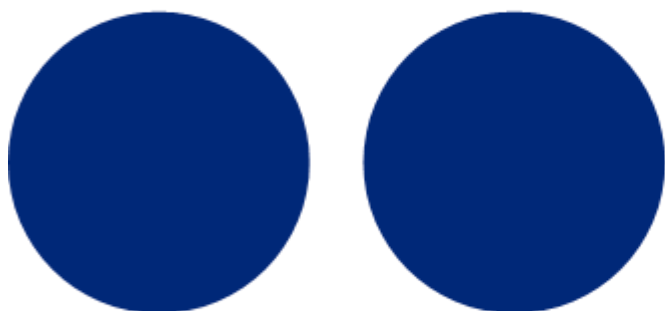
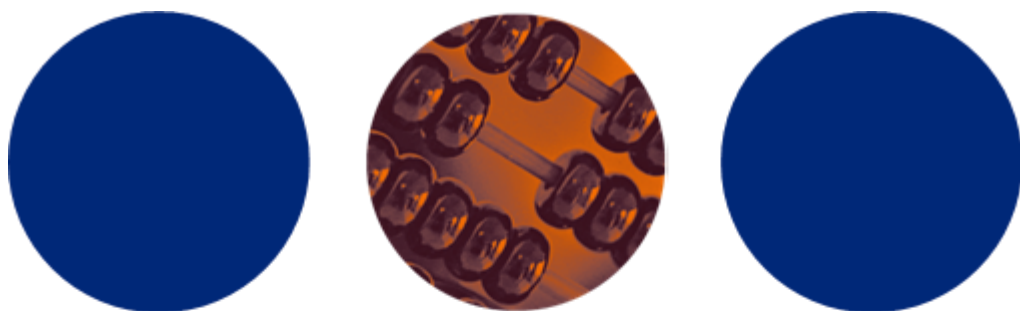

Koopkrachtverandering van chronisch zieken en gehandicapten 2014-2015

Prinsjesdag 2014

Nibud, september 2014

Koopkrachtverandering van chronisch zieken en gehandicapten 2014-2015

Prinsjesdag 2014

Nibud, september 2014

In opdracht van Ieder(in) – Netwerk voor mensen met een
beperking of chronische ziekte

Inhoud

1	INLEIDING	4
2	BELANGRIJKSTE VERANDERINGEN IN 2015	5
2.1	Algemeen beeld.....	5
2.2	Lonen, uitkeringen en prijzen	5
2.3	Belastingen.....	6
2.4	Kinderen	6
2.5	Zorgkosten	6
3	KOOPKRACHTPLAATJES	8
3.1	Koopkrachtplaatjes	8
3.2	Met eigen bijdrage Wmo	10
3.3	Vervallen huishoudelijke hulp.....	11

1 Inleiding

Ieder(in), het netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte, heeft het Nibud gevraagd om de verandering van de koopkracht in 2015 voor chronisch zieken en gehandicapten inzichtelijk te maken. De koopkrachtverandering laat de mutatie van de inkomsten en uitgaven zien van jaar op jaar. Dit zogenaamde koopkrachtplaatje is uitgewerkt voor huishoudens waarbij behalve de gemiddelde verandering in het inkomen, het bruto-nettotraject en de inflatie niets verandert. Daarom hebben we het hierbij over statische koopkrachtmutaties.

Naar aanleiding van de Miljoenennota presenteert het Nibud elk jaar koopkrachteffecten. Hierdoor kunnen huishoudens een beeld krijgen van de te verwachten veranderingen en daarop eventueel anticiperen. In dit rapport zijn voor verschillende voorbeeldhuishoudens koopkrachtveranderingen voor het jaar 2015 doorgerekend ten opzichte van 2014. Het gaat om voorbeeldhuishoudens met en zonder extra zorgkosten.

In 2014 is een aantal inkomensondersteunende regelingen voor chronisch zieken en gehandicapten vervallen. Het Nibud heeft eerder voor de CG-Raad inzichtelijk gemaakt wat de inkomenseffecten hiervan zijn¹. Omdat deze in 2014 al vervallen zijn, spelen ze geen rol meer bij de koopkrachtveranderingen tussen 2014 en 2015.

In dit rapport is er geen rekening gehouden met mogelijke compensatie van gemeenten voor extra zorgkosten, omdat nog niet duidelijk is hoe deze compensatie uitgewerkt wordt.

De voorbeeldhuishoudens zijn zodanig gekozen dat deze herkenbaar zijn voor wat betreft samenstelling, inkomen en uitgaven in verband met zorg. Dit geeft een doorsnede van de effecten, maar pretendeert niet representatief of volledig te zijn.

¹ "Inkomenseffecten van het afschaffen van de Wtcg, CER en de Regeling specifieke zorgkosten", Nibud, 2013

2 Belangrijkste veranderingen in 2015

Hieronder zijn de belangrijkste wijzigingen voor 2015 opgesomd.

2.1 Algemeen beeld

Werkenden gaan er over het algemeen licht op vooruit. In de meeste gevallen een of twee tientjes per maand. Dit geldt niet voor alleenverdieners, d.w.z. waar één partner niet werkt. Zij gaan er op achteruit. Ook de groep die in totaal tussen 25.000 en 40.000 verdient, ziet zijn koopkracht dalen. Dat komt doordat de zorgtoeslag bij dit inkomen sneller wordt afgebouwd.

Werkende alleenstaande ouders gaan er op vooruit, en soms fors. Bij minimumloon komen koopkrachtstijgingen van meer dan 150 euro per maand voor.

De meeste mensen in de bijstand krijgen te maken met een koopkrachtachteruitgang van enkele euro's per maand. Voor alleenstaande ouders in de bijstand met 1 kind kan dit twee tientjes per maand zijn. Paren in de bijstand met 2 of meer kinderen, de kwetsbaarste groep, gaan er wel licht op vooruit.

Voor ouderen met alleen AOW of een klein pensioen blijft de koopkracht redelijk op peil. Ouderen met een hoger inkomen leveren wel in, tussen de 10 en 50 euro per maand.

Bij huishoudens met zorgkosten, die een eigen bijdrage Wmo betalen, is een grotere koopkrachtdaling zichtbaar dan bij huishoudens zonder zorgkosten. Dat wordt veroorzaakt doordat per 1 januari 2015 de Wtcg-korting van 33 procent op de eigen bijdrage voor zorg zonder verblijf wordt afgeschaft. Voor lagere inkomens betekent dat een koopkrachtdaling van ongeveer 0,5 procent. Voor hogere inkomens daalt de koopkracht harder doordat de eigen bijdrage inkomensafhankelijk is.

Ook de relatief geringe koopkrachtdaling voor lagere inkomens vindt het Nibud zorgelijk, omdat huishoudens met een minimuminkomen nu al moeite hebben om alle kosten te kunnen betalen.

Als huishoudens gebruik moeten maken van zorg die volgend jaar niet meer door gemeenten worden vergoed, zoals waarschijnlijk huishoudelijke hulp, dan zijn grotere koopkrachtdalingen tot wel 15 procent geen uitzondering.

2.2 Lonen, uitkeringen en prijzen

De lonen stijgen met gemiddeld 1,5% en de prijzen met 1,25%. Als er verder niks verandert, is er dus een koopkrachtstijging van 0,25%.

De uitkeringen stijgen met 1,25%. De bruto AOW inclusief ondersteuning stijgt met ongeveer 11 euro per maand. De aanvullende pensioenen blijven duidelijk achter. De gemiddelde stijging is daar 0,25%.

Werknemers hebben baat bij licht dalende pensioenpremies.

De accijnzen op LPG en tabak stijgen, de belasting voor energiezuinige auto's stijgt en de afvalstoffenbelasting (waterrekening). Dit zit allemaal verwerkt in het inflatiecijfer.

De huren mogen 1,5% meer stijgen dan de inflatie. Voor hogere inkomens mag dit 2%, resp. 4% zijn. Deze ontwikkeling is meegenomen bij de gepresenteerde koopkrachtcijfers.

2.3 Belastingen

De eerste schijf wordt verhoogd van 36,25% naar 36,5%. Tegelijkertijd wordt de algemene heffingskorting verhoogd met 80 euro per jaar. Wel wordt deze sneller afgebouwd tussen inkomens van 20.000 en 57.000 euro.

Voor werkenden is er een voordeel. De arbeidskorting stijgt met 103 euro per jaar en wordt pas afgebouwd bij een hoger inkomen (van 41.000 naar 49.000 euro). Voor de inkomens vanaf 100.000 euro is de arbeidskorting in 2015 lager dan in 2014. Zoals elk jaar gaan alleenverdienende paren er minder op vooruit dan tweeverdienende paren (afbouw aanrechtsubsidie).

2.4 Kinderen

In 2015 worden de inkomensondersteunende maatregelen voor kinderen vereenvoudigd.

- De heffingskortingen voor alleenstaande ouders in de belastingen worden vervangen door een extra verhoging van het kindgebonden budget voor alleenstaande ouders. Ook de toeslag voor alleenstaande ouders in de bijstand vervalt. Per saldo betekent het een flinke plus voor alleenstaande ouders die rond het minimumloon verdienen
- Het kindgebonden budget voor het tweede kind wordt verhoogd met 13 euro per maand. Voor 16- en 17-jarigen wordt het kindgebonden budget verhoogd met een tientje per maand. Tegelijkertijd vervalt de Tegemoetkoming Schoolkosten voor de ouders van MBO-leerlingen onder de 18. Het kindgebonden budget wordt minder vanaf een lager inkomen (minimumloon) dan voorheen, maar neemt geleidelijker af. Desondanks zal het bij een modaal inkomen slechter uitpakken dan voorheen.

Vanaf 1 januari 2015 zal de Tegemoetkoming ouders van gehandicapte kinderen (TOG) worden opgenomen in de kinderbijslag. De TOG bestaat dan niet meer. In plaats van de TOG wordt er voortaan tweemaal kinderbijslag betaald.

De extra tegemoetkoming TOG voor alleenverdienende ouders blijft bestaan, maar wordt vanaf 1 januari 2015 vervangen door een extra tegemoetkoming in de kinderbijslag. Hierdoor kunnen mogelijk ook alleenstaande ouders deze extra tegemoetkoming krijgen.

2.5 Zorgkosten

- De nominale zorgpremie stijgt met ongeveer een tientje per maand. Daarnaast daalt de inkomensafhankelijke zorgpremie, die AOW-ers zelf betalen. Deze laatste moet betaald worden door AOW-ers. Die hebben daar dus voordeel van.

- Het eigen risico wordt met 15 euro per jaar verhoogd.
- Het bedrag dat mensen zelf aan de zorgpremie moeten betalen wordt verhoogd.
Daarnaast wordt de zorgtoeslag sneller afgebouwd, naarmate het inkomen hoger is.
- In 2015 gaat een gedeelte van de zorg uit de AWBZ. Een deel gaat naar de gewone ziektekostenverzekering, een ander deel naar de gemeenten. Gemeenten kunnen hier zelf richtlijnen voor opstellen wat valt onder maatwerkvoorzieningen en wat onder algemene voorzieningen. Maatwerkvoorzieningen vallen onder de Wmo, en daar geldt een eigen bijdrage voor. Voor algemene voorzieningen moeten mensen zelf betalen. In ieder geval vervalt de korting van 33% op de eigen bijdrage voor AWBZ en Wmo.
- De Tegemoetkoming voor Gehandicapte Kinderen (TOG) in de kinderbijslag wordt omgezet in dubbele kinderbijslag.
- De tegemoetkoming voor arbeidsongeschikten daalt van 252 naar 209 euro per jaar.

3 Koopkrachtplaatjes

3.1 Koopkrachtplaatjes

Voor ieder(in) heeft het Nibud de koopkrachtontwikkelingen op een rij gezet van een aantal huishoudens. Deze huishoudens variëren in samenstelling en inkomen. Daarnaast wordt de zorgvraag van de huishoudens op verschillende manieren gespecificeerd.

In onderstaande tabel staan de resultaten gegroepeerd.

De eerste kolom bevat de huishoudens die extra zorgkosten hebben, maar geen beroep doen op Wmo of AWBZ. Zij hebben te maken met een maximaal eigen risico, en krijgen in sommige gevallen belastingaftrek vanwege hun specifieke ziektekosten.

De tweede kolom bevat huishoudens die tevens een beroep doen de Wmo en/of de AWBZ. Zij betalen daarvoor de maximale inkomensafhankelijke bijdrage.

De derde kolom bevat de huishoudens die daarboven op te maken hebben met het feit dat de huishoudelijke hulp niet meer onder de Wmo kan komen te vallen. Zij dienen deze huishoudelijke hulp nu uit eigen middelen te bekostigen.

In alle gevallen is geen rekening gehouden met eventueel gemeentelijk beleid. Naar alle waarschijnlijkheid zullen gemeenten beleid gaan ontwikkelen om de koopkrachtgevolgen voor deze groepen te verzachten, maar deze koopkrachtberekeningen geven de uitgangssituatie weer.

Tabel 1: Koopkrachtverandering 2014-2015 (in procenten)

beschrijving	Zonder zorg	Met zorg en eigen bijdrage Wmo	Vervallen huishoudelijke hulp
Alleenstaand, WWB-uitkering	-0,4%	-1,0%	-17,0%
Paar, WWB-uitkering	-0,5%	-1,1%	
Paar met kinderen, WWB-uitkering	0,5%	0,0%	
Alleenstaande, WIA	-0,4%	-1,0%	-15,2%
Alleenstaand, 130% WWB	0,7%	0,2%	-13,0%
Alleenstaand, modaal	-0,2%	-2,4%	-7,5%
Paar, 130% WWB	-0,3%	-0,8%	
Paar, 1,5 x modaal	0,2%	-2,9%	
Paar met kinderen, 130% WWB	-1,4%	-1,8%	
Paar met kinderen, 1,5 x modaal	-0,3%	-3,3%	
Alleenstaande 65+, AOW-uitkering	-0,1%	-0,9%	-15,2%
Alleenstaande 65+, AOW + € 5.000 pensioen	0,2%	-0,5%	-12,6%
Alleenstaande 65+, AOW + € 15.000 pensioen	-0,8%	-2,5%	-12,2%
Echtpaar 65+, AOW-uitkering	-0,6%	-1,1%	-11,6%
Echtpaar 65+, AOW-uitkering + € 10.000 pensioen	-1,9%	-3,4%	-12,0%
Echtpaar 65+, AOW-uitkering + € 30.000 pensioen	-0,8%	-4,4%	-10,6%
Alleenstaande, wajonguitkering zelfstandig wonend	-0,6%	-1,2%	
Alleenstaande, wajonguitkering intramuraal*		0,0%	
Paar met inwonend meerderjarig kind met Wajonguitkering	0,2%	-0,3%	
Wajonger samenwonend met partner met WWB-uitkering	-1,1%	-1,6%	
Echtpaar 65+, AOW+ 10.000 1 partner intramuraal*		-1,6%	
Echtpaar 65+, AOW+ 10.000 beide intramuraal*		-1,6%	
Paar 1x modaal, 1x WIA-uitkering minimumloon	-1,0%	-6,8%	

* bij een gelijke eigen bijdrageberekening in 2014 en 2015

Tabel 2: Koopkrachtverandering 2014-2015 (in euro's per maand)

beschrijving	Zonder zorg	Met zorg en eigen bijdrage Wmo	Vervallen huishoudelijke hulp
Alleenstaand, WWB-uitkering	-5	-12	-207
Paar, WWB-uitkering	-9	-19	
Paar met kinderen, WWB-uitkering	10	-0	
Alleenstaande, WIA	-6	-13	-208
Alleenstaand, 130% WWB	10	3	-188
Alleenstaand, modaal	-3	-48	-150
Paar, 130% WWB	-6	-16	
Paar, 1,5 x modaal	6	-83	
Paar met kinderen, 130% WWB	-30	-40	
Paar met kinderen, 1,5 x modaal	-10	-99	
Alleenstaande 65+, AOW-uitkering	-2	-12	-207
Alleenstaande 65+, AOW + € 5.000 pensioen	2	-8	-203
Alleenstaande 65+, AOW + € 15.000 pensioen	-17	-51	-246
Echtpaar 65+, AOW-uitkering	-10	-21	-216
Echtpaar 65+, AOW-uitkering + € 10.000 pensioen	-43	-78	-273
Echtpaar 65+, AOW-uitkering + € 30.000 pensioen	-19	-136	-331
Alleenstaande, wajonguitkering zelfstandig wonend	-8	-15	
Alleenstaande, wajonguitkering intramuraal*		0	
Paar met inwonend meerderjarig kind met Wajonguitkering	6	-7	
Wajonger samenwonend met partner met WWB-uitkering	-23	-34	
Echtpaar 65+, AOW+ 10.000 1 partner intramuraal*		-37	
Echtpaar 65+, AOW+ 10.000 beide intramuraal*		-37	
Paar 1x modaal, 1x WIA-uitkering minimumloon	-20	-133	

* bij een gelijke eigen bijdrageberekening in 2014 en 2015

3.2 Met eigen bijdrage Wmo

Huishoudens met extra zorgkosten die een beroep doen op de Wmo, hebben een andere koopkrachtverwachting voor 2015.

In 2015 wordt de korting van 33% op de eigen bijdrage Wmo afgeschaft. Omdat de eigen bijdrage stijgt naarmate het inkomen oploopt, is het effect van het wegvallen van deze korting relatief kleiner voor de lage inkomens (ongeveer 0,5 procent). Daarnaast wordt voor niet-AOW-gerechtigden de inkomensgrens verlaagd waarbij de minimale eigen bijdrage geldt. Ook dit zorgt ervoor dat de achteruitgang voor hogere inkomens groter is dan voor lagere inkomens (tot bijvoorbeeld -6,8 procent voor een paar met een werkende partner met een modaal inkomen en een partner met een uitkering rond minimumloon).

3.3 Vervallen huishoudelijke hulp

Een deel van de zorg wordt in 2015 anders georganiseerd. Een stuk wordt overgeheveld naar de gemeenten. Dat kan ook betekenen dat sommige zorg zal worden gezien naar een algemene voorziening. Het valt dan niet meer onder de Wmo, waarvoor een gemaximeerde inkomensafhankelijke eigenbijdrageregeling geldt. Huishoudens dienen de kosten van een algemene voorziening dan in principe zelf te dragen. Wanneer dat het geval is, kunnen de kosten behoorlijk oplopen, wat een duidelijk negatief koopkrachteffect heeft.

Bij een aantal van de voorbeeldhuishoudens is gespecificeerd dat zij nu huishoudelijke hulp ontvangen via de Wmo, maar dat dit volgend jaar een algemene voorziening wordt. Hierbij is uitgegaan van drie uur huishoudelijke hulp per week tegen een tarief van 15 euro per uur. Voor hen zijn koopkrachtverliezen van 15 procent geen uitzondering.

Gemeenten hebben de ruimte om ondersteuning te bieden aan huishoudens met extra zorgkosten. Bij deze berekeningen is hiermee geen rekening gehouden. De gepresenteerde cijfers geven dus het meest negatieve scenario weer, d.w.z. als de gemeente geen enkele extra ondersteuning biedt. Als gemeenten ondersteuning laten aansluiten op bestaand beleid, dan zullen zij zich naar verwachting vooral richten op de lagere inkomens (tot maximaal 130 procent WWB).